

خبرها

جهان ایرانی و جهان مدرن

نگاهی دیگر به جهان امروز و آینده گفت‌وگوی مجتبی صدریا و علیرضا پارسا
چاپ اول ۱۳۸۴ نشر دیگر چاپ اول ۱۳۸۵ نسخه ۲۰۰۰ تومان
 نگاهی دیگر به جهان امروز و آینده
‎ نگاهی دیگر چاپ اول ۱۳۸۴

علیرضا جاوید: از قرن ۱۸ میلادی که جهان، انقلاب صنعتی را به چشم خود دید، تا به امروز ۳۰۰ سال از عمر مدرنیته می گذرد. سیر تحولات صورت گرفته در این برهه از زمان، چنان سریع و شگفت انگیز بوده است، که در طول تاریخ حیات بشر، سابقه نداشته است. عده‌ای از اندیشمندان، مدرنیته و دستاوردهای آن را از فیلتر نقد عبور داده‌اند و بر این باورند که عقل، در دست انسان مدرن، بیش از یک ابزار نیست. در مقابل، اندیشمندانی هستند که از مدرنیته و دستاوردهای آن دفاع کرده و وضعیت امروز بشر را در قیاس با دوره‌های گذشته، بهتر و برتر دانسته‌اند، اما، معتقدند که بعضی از این دستاوردها نیازمند اصلاح هستند. کتاب *نگاهی دیگر به جهان امروز و آینده*، حاصل گفت‌وگوی مجتبی صدریا (دکترای فلسفه از دانشگاه پاریس و دکتری روابط بین‌الملل از دانشگاه کیک مونترال) و علیرضا پارسا (دکترای حقوق از دانشگاه نیویورک و یکی از بنیانگذاران دوره کارشناسی ارشد حقوق بشر دانشگاه علامه طباطبائی) با یکدیگر، درباره جهانی که در آن زیست می‌کنیم و چشم‌انداز آینده آن است. نگاه این دو اندیشمند، به مباحثی که درباره آن به گفت‌وگو نشستند، انتقادی بوده و هم جامعه ایران و هم جامعه جهانی را دربرمی‌گیرد.

در اینجا بیان یک نکته ضرورت دارد و آن اینکه کتاب‌هایی که به روش گفت‌وگو تنظیم می‌شوند، ارزش و اعتبار علمی دارند، زیرا پرسش و پاسخ، مبتنی بر یکی از روش‌های تحقیق، یعنی روش دلفی است. بنا به گفته استادان روش تحقیق، روش دلفی، بهترین روش تحقیق است. همچنین این کتاب و کتاب‌هایی که بیان‌کننده اندیشه نه نظر متفکرین ایرانی، درباره محیط‌زیست بومی و جهانی است، جالب توجه است، چرا که نشان‌دهنده نوع برداشت و تفاوت نگاه متفکرین ما، با سایر متفکرین ملل دیگر، نسبت به وضعیت جهان و دستاوردهای آن است. تامل بر گفته‌های اندیشمندان ایرانی، مسیر تفکر و تفاوت آن را در ایران و جهان نشان داده و می‌تواند بازگوکننده میزان شناخت ما از خود و دیگری و توجه آن در یک گستره تاریخی باشد. چنین امری، ما را به نظریه سیدجواد طباطبائی درباره گسست اندیشه در ایران نزدیک کرده و مسیر آینده را بهتر نشانمان می‌دهد. در نتیجه به ما می‌گوید که آیا این گسست تاریخی، در حال ترمیم است، یا ما همچنان در اتوپیاها درجا می‌زیم. کتاب از یک پیش‌گفتار و ۷ فصل تشکیل شده است.

فصل اول: اخلاق، نگرشی از حاشیه به «متن». آیا جامعه ایران یک جامعه اخلاقی است؟ آیا جامعه ایران که در حال گذر به سوی جامعه مدرن است، اخلاق مدرن را نیز کسب کرده‌است؟ در این فصل، گفت‌وگو درباره جایگاه و وضعیت «اخلاق» در ایران است. هر دو اندیشمند، بر این باورند که جامعه امروز ایران با توجه به اینکه یک جامعه دینی است، اما یک جامعه اخلاقی نیست. با اینکه به سوی مدرن شدن پیش می‌رویم، اما اخلاق متناسب با این وضعیت جدید، شکل نگرفته است. گفت‌وگو درباره پاسخ به چرایی این مسئله است.

فصل دوم: سراب توسعه. صدریا و پارسا معتقدند که کشورهای جهان سوم، به دنبال پیروی از الگوی کشورهای پیشرفته، برای دستیابی به توسعه هستند. در این میان، کشورهای جهان سوم، نه تنها به آنها نمی‌رسند، بلکه وقتی هم که به جایی که قبلاً کشورهای صنعتی آنجا بودند می‌رسند، می‌بینند که آنها اشتباه نیستند! صدریا و پارسا به این سبیل دنبال‌روی و ترسیدن، سراب می‌گویند. آنها معتقدند که تمام بحث توسعه این است. زیرا «غایتی از پیش تعریف شده که جامعه در مورد آن نه نظر داده، نه رابطه آن با سرنوشت خود را به بحث گذاشته و نه توانایی و مشروعیت آن را دارد که غایت جای‌گزینی را بگوید.» (ص ۲۲) بعد از این استدلال، صدریا و پارسا دلایل پیشرفت غرب و عقب ماندگی جهان سوم را به بحث می‌گذارند.

فصل سوم: فردیت. در این فصل فردیت در جهان مدرن و تفاوت آن با ایران بررسی می‌شود. از نظر صدریا فردیت در ایران به معنای تنها بودن و غریب بودن است. اما در دنیای مدرن، فردیت، به معنای حق انتخاب و تعیین سرنوشت خویش است. از منظر پارسا، تنها بودن انسان مدرن، پیامد طبیعی مدرنیته است. در نتیجه مفهوم تنهائی در کشوری مثل ایران، به ذات انسان برمی‌گردد. اما تنهائی انسان مدرن، تنهائی اگزیستانسیل است.

فصل چهارم: آمریکای نو؟ در این فصل درباره اعمال

بوش و رابطه آن با سیاست‌ها و نگرش کلی آمریکا به جهان،

مورد بحث و نظر قرار می‌گیرد.

فصل پنجم: پژوهش و بحث اجتماعی. محور گفت‌وگوی این فصل، هدف از دستیابی به دانش و علم است و اینکه حدود و چگونگی دستیابی به آن چیست؟ و آیا از هر راهی و به هر منظوری باید به علم دست یافت؟ و آیا هدف از علم و دانش جدید، رسیدن به سود و منفعت است؟ آیا علمی چون بیوتکنولوژی و دستاوردهای آن قابل قبول است؟ در این فصل شاهد نظرات موافق و مخالف هر دو اندیشمند در ارتباط با موضوعات فوق هستیم.

فصل ششم: صلح راستین. صدریا معتقد است که کاربرد فعلی صلح، به دو معنا است: یکی نظم و دیگری نبود جنگ. البته نبود جنگ به معنای نفی خشونت آن نیست و همچنان می‌توان شاهد آن بود. مانند خشونت روانی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی. به اعتقاد صدریا، کاربرد صلح بدون جنگ نفی‌کننده خشونت آشکار است و نه خشونت پنهان. صلح، در معنای نظم نیز چنین پارادوکسی را در خود دارد. علیرضا پارسا نیز این تناقض را در بعد فردی مورد بررسی قرار می‌دهد. البته او در سطح فردی وجود نظم را می‌پذیرد، اما صلح به معنای نبود جنگ را نمی‌پذیرد.

فصل هفتم: مهاجرت، خود و دیگری در آینده‌های موزای. بحث این فصل درباره ملت‌های فردی و اجتماعی مهاجرت است.

روانشناسی بیکاری

روانشناسی و کار کریستین هادسن ترجمه: شهرام نقش‌تیریزی انتشارات ققنوس چاپ اول: ۱۳۸۵ نسخه ۱۶۵۰
روانشناسی کار

علی قلی‌پور : اگر به گفت‌وگوهای اعضای صنف‌هایی گوناگون که کالایی تولید می‌کنند گوش دهیم و به دایره لغات آنها توجه کنیم، بدون شک واژه «کار» را بسیار خواهیم شنید. به عنوان مثال یک کنش‌اش برای فروش محصول به مشتری می‌گوید: «این کار خوبی است» و یا «این کار جدید است» و یا هنگامی که از یک بازیگر تئاتر می‌پرسید «لان چه کار می‌کنی؟» به شما نمی‌گوید که «تئاتر بازی می‌کنم» بلکه قطعاً خواهد گفت: «سرکار فلان کارگردان هستم.»

دلیل این حرف را شاید بتوان در محدوده اصناف مختلف بررسی کرد. اما برای صنف کنش‌افشان کلمه «کار» به یک جفت کنش دلالت دارد، همان طور که برای صنف نویسندگان «کارهای فلان نویسنده» دلالت بر «آثار ادبی» یک نویسنده دارد و نه چیزی دیگر.

به نظر می‌رسد که واژه کار قابل اطلاق به هر گونه فعالیت بشری و غیر بشری باشد. ولی تفاوت اطلاق واژه کار به فعالیت‌های بشر و غیر بشر، تنها در ارتباط با عمل آگاهانه و غریزی است. کار برای انسان تنها عاملی برای بقا است. فروید «کار» را شکلی از واپس زدن غریزه می‌داند. به عبارت دیگر کار نزد فروید واپس زنی اصل لذت در زندگی به وسیله اصل واقعیت است. اگر با آقای فروید هم‌عیده باشیم لازم باید این نکته را بپذیریم که انسان به صورت بالقوه تمایلی به انجام فعالیت تحت عنوان «کار» ندارد. هیچ کسی مایل نیست فعالیتی کسالت‌آور را در ساعاتی مشخص انجام دهد و آرزوی هر کارمند و کارگری این است که هر روز جمعه باشد. اما مارکس کار را شرط اولیه موجودیت بشر می‌داند؛ ولی هرکسی که کارکرده باشد ترجیح می‌دهد که از راه‌های ساده‌تری موجودیت خود را به مارکس اثبات کند. بدین ترتیب کار با اصل لذت در تعارض و زد و خورد شدید است، هر چند که بتوان در دنیای نظری، مارکس و فروید را با هم آشتی داد اما از این آشتی چیزی عاید کارمندان و کارگران نخواهد شد. کتاب «روانشناسی و کار» راهنمایی است برای عمل کردن به عکس آنچه در این نوشته‌ها آن دفاع شد. یعنی راهنمایی است برای «کار کردن»

راهنمایی که حتی ذهن و سازوکار آن را برای بیشتر کار کردن آماده می‌کند پس با خواندن این کتاب شما با روانشناسی اشتغال آشنا خواهید شد و یاد خواهید گرفت که چگونه بیشتر کار کنید و چطور از فروید و امثال او دوری کنید و به قولی بحسبید به زندگی. این کتاب آسان فهم موضوعات مهمی را در زمینه روانشناسی اشتغال و روانشناسی سازمان‌ها بررسی می‌کند. این راهنما برای اینکه مطمئن شود فرد را برای کار کردن بیشتر آماده کرده در پایان هر فصل تمرین‌هایی آورده که با خواندن آن یقین حاصل شود از مطالعه کتاب چیزی آموخته‌اید. در بخش‌های «مرو» و تمرین» کتاب به خواننده پیشنهاد می‌شود تا مطالب کتاب را با زندگی روزمره خود تطبیق دهد و مثال‌های بیشتری به دست آورد و آنها را در عرصه عمل آزمایش کند. به عنوان نمونه مولف کتاب از خواننده می‌خواهد که برنامه‌ای توجیهی برای افرادی که وارد محیطی کاری یا موسسه‌ای آموزشی می‌شوند طراحی کند و در برنامه خود مواردی را درج کند که کاربردی باشند، ضمن اینکه باید مدت زمان آن را هم مشخص کند. این تمرین برای چگونگی بهوه گرفتن از نیروی‌های کار است که کریستین هادسن به شما پیشنهاد می‌کند و یا در جایی دیگر برای ایجاد انگیزه در نیروهای کاری خود از شما درخواست می‌کند که فهرستی از عواملی را تهیه کنید که در ایجاد انگیزه کاری برای افراد مفید باشد. دستوراتی از این دست در این کتاب فراوان است و نمونه این کتاب هم در کتاب فروشی‌ها بسیار است. اما نکته‌ای را که باید درباره این کتاب‌ها یادآوری کرد این است که اغلب این آثار با توجه به شرایط حاکم بر وضعیت اشتغال همان کشور نوشته شده و در بسیاری موارد برای دیگر کشورها قابل استفاده نیست.

با این حال انبوهی از این کتاب‌ها ترجمه و منتشر می‌شوند بدون اینکه در نهایت به معضل اشتغال افراد بیکار کمکی کرده باشند. اگر بخواهید انگیزه کار نکردن را در ایران بررسی کنید با مواردی برخورد خواهید کرد که هیچ رساله‌ای پاسخی برای آن ندارد. شاید ترجمه این کتاب‌ها برای کسانی که از بیکاری مطالعه می‌کنند مفید باشد، اما بسیاری از افراد بیکاری که این کتاب‌ها را مطالعه می‌کنند بعد از اینکه جایی کار پیدا کردند، تمام نسخه‌هایی که هادسن برای آنها پیچیده را فراموش خواهند کرد. بدین ترتیب کتاب روانشناسی و کار که روانشناسی اشتغال است مفیدترین کتاب برای بیکاری است. همانطور که هر کار بی فایده‌ای ناشی از بیکاری است.

هویت ایرانی در عصر پسامدرن

نشان می‌دهد تا چه اندازه پست مدرنیسم، بازگشت به سنت است.

با این مقدمات نگاهی به سرِفصل‌های کتاب می‌اندازیم:

فصل اول و دوم به شرایط پیدایی مسئله هویت در غرب متجدد پس از فروپاشی نظام کهن کلیسایی و شکل‌گیری جایگزین‌های هویت دینی می‌پردازد و سپس برابر «نظریه‌های هویتی» دوران متجدد، دو «نظریه هویت» اصلی مدرن را نیز تبیین می‌کند.

فصل سوم، به چگونگی انتقال مسئله هویت از جوامع مدرن به شرق می‌پردازد و از فصل چهارم به بعد، به سر محله تاریخی واکاوی می‌شود. یکی از جنبه‌های نوآورانه اثر در فصل هفتم آشکار می‌شود که بررسی گفتمان‌های هویتی «عصر مابعد انقلابی» در ایران است. و در فصل پایانی نیز ماهیت جهانی احیای هویت دینی و اسلامی که فراتر از حل و فصل بحران هویتی ایران است موضوع تحلیل قرار گرفته.

در این بخش دیدگاه نقادانه‌ای نیز به رویکردهای انقلابی عصر مابعد انقلابی مطرح است. رویکردهایی که با وحدت‌بخشی به هویت ایرانی، معارضه می‌کنند و از منظری پست مدرن، هویت جمعی واحد را سلطه‌گرایانه می‌شمارند. نویسنده استدلال می‌کند که تکرر هویتی نه برای ما و نه برای غرب مطلوب نخواهد بود. چرا که در غیاب وحدت هویتی، تنها راه نظم‌بخشی به جامعه، زور و سرکوب است که این امر مانع تحقق اهداف مدرن هم می‌شود. جایگزین هویت اسلامی در ایران، یا دیکتاتوری است و یا اشغال خارجی و در غرب هم تکرر هویتی در بهترین حالت به نقطه‌ای رسید که ویر آن را «فقس آئین» و فوکو آن را «جامعه سراسریم» نامید.

«تطورات گفتمان‌های هویتی ایران» در حقیقت نزاع و رویارویی نیروهای سنت و تجدد را در ایران از منظر مفهوم هویت – که به یکی از اساسی‌ترین مسائل فردی و اجتماعی حیات انسانی دلالت دارد – روایت می‌کند و اهمیت آن در این امر نهفته که به مسائل واقعی و خمنی می‌باشد به عنوان

ایرانیان مسلمانی که یک انقلاب تاریخی را پشت سر گذاشته‌ایم در حوزه نظریه اجتماعی پرداخته و در عین حال آن را در زبان و رویکردی فرامبلسی صورت‌بندی کرده است.

پی‌نوشت:
-۱ تجدد از نگاهی دیگر،
تألیف حسین کجویان،
انتشارات معاونت پژوهش و آموزش سازمان تبلیغات اسلامی، اسفند ۸۳.

کتاب‌اندیشه و تاریخ

گزارش سروش «از شریعتی»

از شریعتی عبدالکریم سروش انتشارات صراط زمستان ۱۳۸۴ ۲۹۶ صفحه ۳۴۰۰ تومان
از شریعتی عبدالکریم سروش انتشارات صراط زمستان ۱۳۸۴ ۲۹۶ صفحه ۳۴۰۰ تومان

شرق : سال‌ها است از دکتر عبدالکریم سروش کتاب تازه‌ای منتشر نشده است. سفرهای پایپی و سیاست‌ورزی مداوم و بسنده کردن به سخنوری به‌جای اهتمام به قلم‌زنی و موانع رسمی و غیررسمی نشر در ایران همه سبب شده حتی غرفه موسسه صراط در نمایشگاه کتاب تهران هم به عرضه کتاب‌های گذشته قناعت کند. امسال اما مجموعه سخنران سروش درباره شریعتی در قالب کتابی نو با گفتمان‌هایی از گذشته به‌نام «از شریعتی» منتشر شده است. سخن گفتن سروش از شریعتی همواره مغنتم بوده است، چه آن زمان که سروش مروج شریعتی شناخته می‌شد و چه آنگاه که منتقد او به شمار می‌رفت، همیشه در همایش‌هایی که به‌نام و یاد شریعتی برپا شده نام سروش نیز به چشم می‌خورد. اوج این همایش‌ها آن گردهمایی‌ای بود که به نزاع میان روشنفکران دینی و بنیادگرایان مذهبی منتهی شد و نامۀ ۱۰۷ نفر حلقه کیان از آن بیرون آمد که چرا به جلسه استاد دردمندی حمله می‌شود که به یاد معلم دردمندی دیگر سخن می‌گوید تا میان دین و دنیا پیوند ایجاد کند. نویسنده نامۀ ۱۰۷ نفر البته این نکته را نادیده می‌گرفتند که گرچه سروش در دهه ۶۰ می‌کوشید به سختی چراغ یاد شریعتی را در اوج نزاع متناثران

از وی با حکومت زنده نگه دارد و به دلیل اعتمادی که حکومت به او داشت قرائتی درون‌نظام از شریعتی ارائه دهد اما در دهه ۷۰ در همین مجالس یاد و یادبود شریعتی بود که سروش دلیرانه حصار تقدس شریعتی نزد روشنفکران دینی را شکست و به نقد او پرداخت و تحلیل شریعتی را برتر از تجلیل او نشاناد. مشهورترین جلسه سخنوری سروش در این باب همان نشست بود که او نظریه تر از ایدئولوژی» می‌گفت و در دهه ۶۰ می‌کوشید به سختی چراغ یاد شریعتی را در اوج نزاع متناثران

از وی با حکومت زنده نگه دارد و به دلیل اعتمادی که حکومت به او داشت قرائتی درون‌نظام از شریعتی

ارائه دهد اما در دهه ۷۰ در همین مجالس یاد و یادبود شریعتی بود که سروش دلیرانه حصار تقدس شریعتی نزد روشنفکران دینی را شکست و به نقد او پرداخت و تحلیل شریعتی را برتر از تجلیل او نشاناد. مشهورترین جلسه سخنوری سروش در این باب همان نشست بود که او نظریه تر از ایدئولوژی» می‌گفت و در دهه ۶۰ می‌کوشید به سختی چراغ یاد شریعتی را در اوج نزاع متناثران

یادنامه حاج شیخ علی اصغر احمدی خمینی محمدجواد مرادی نیا نشر صدیقی قیمت: ۳۰۰۰تومان
یادنامه حاج شیخ علی اصغر احمدی خمینی محمدجواد مرادی نیا نشر صدیقی قیمت: ۳۰۰۰تومان

پسردایی امام(ره) بود؛ اما هیچ وقت بر مسند دولتی تکیه نکرد. یادنامه حاجت‌الاسلام والمسلمین حاج شیخ علی اصغر احمدی خمینی به اندازه کافی پر و سیمان است. آیت الله العظمی لطف الله صافی، آیت‌الله العظمی ناصرمکارم شیرازی، آیت‌الله جعفر سبحانی، آیت‌الله علی صافی گلپایگانی، آیت‌الله سیدحسن طاهری خرم‌آبادی، حججج الاسلام سیدحسن خمینی و سیدحسین خمینی، حاجت‌الاسلام سیدمحمد غروی، حاجت‌الاسلام حسین انصاریان و بسیاری نام‌های شناخته‌شده دیگر درباره این عالم روحانی سخن گفته‌اند. آنچنان که سیدحسین خمینی می‌گوید، از خانواده مادری امام(ره)، مرحوم احمدی خمینی آخرین کسی بود که به سلک روحانیت درآمد. آیت‌الله سبحانی تأکید می‌کند؛ و آیت‌الله‌العظمی مکارم‌شیرازی نیز؛ که سیداحمدی خمینی امین خانه‌الله امام(ره) بود. حاجت‌الاسلام سیدحسین خمینی از نامه‌های اشکال می‌گوید که میان مرحوم آقا مصطفی و احمدی خمینی رد و بدل شده است. اما او نمی‌داند که اکنون این نامه‌ها کجاست. علی اصغر احمدی خمینی متولد سال ۱۲۹۷ هجری شمسی است. در قریه خمین. درس خارج حوزه را نزد مرحوم آیت‌الله ربورجری خواند و امام خمینی(ره). امام(ره) که برای او به خواستگاری رفت و خطبه عقد را نیز خواند. شیخ علی اصغر احمدی خمینی در تنظیم رساله امام(ره) نقش داشت. او هنگام وقایع سال ۴۲ نزد امام(ره) بود. امام(ره) سال ۱۳۴۳ دستگیر شد، او نیز به همراه حاج آقا مصطفی در زندان بود. وقتی از زندان آزاد می‌شود، هم همراه هم به حرم حضرت عباس(ع) می‌روند و با بیانی تند و گزنده علیه رژیم سخن

توصیف سخن را ساز کرد که بزرگ‌ترین کار مرحوم شریعتی ایدئولوژیک کردن دین بوده و اما نسبت دین و ایدئولوژی. . . طی سال‌های بعد سروش ترک‌های بیشتری بر عمارت بلندبالای اسلام‌شناسی شریعتی انداخت و آشکارا نخله‌ای دیگر از روشنفکری دینی در برابر نسل شریعتی ساخت. سخنان سروش درباره شریعتی البته همه محترمانه بود و از موضع شاگرد و استاد اما نقد مردافکن سروش بر شریعتی در قالب همان الفاظ و القاب عرضه می‌شد. اگر اسلام شریعتی جامعه‌گرایانه و سوسیالیستی بود سروش اسلام‌ی فردگرایانه و لیبرالی عرضه می‌کرد که برخلاف همه تلاش شریعتی برای جمع دین و سیاست و خلق اسلام‌گرایی و اسلام سیاسی راه و رسم سکولاریستی می‌یافت، همچنین اگر عرفان شریعتی از حلاج تا سارتر صورتی اگزیستانسیالیستی داشت، عرفان سروش از مولوی الهام می‌گرفت که در آمیزش تصوف و تجدد بیش از مدرنیته جانب سنت را می‌گرفت که با فردگرایی تناسب منطقی داشت.

اکنون از مجموعه ارباب معرفت کتاب چهارم آن به نام «از شریعتی» با طرحی و شکل و شمایل شبیه کتاب‌های دکتر شریعتی منتشر شده است. کتاب شامل هشت گفتار است: درس‌ها و عبرت‌های نهضت شریعتی، شریعتی و جهان جدید، شریعتی و پروتستانتیسم، شریعتی و فلسفه، شریعتی و غرب، شریعتی و فلسفه تاریخ، شریعتی: حافظ زمانه و از شریعتی.

فرضیه سروش درباره شریعتی این است که آشتی مورد نظر شریعتی میان اسلام و مدرنیته به صورت پروژه‌ای طراحی شده که سروش از آن به عنوان دنیوی کردن دین یاد می‌کند و از این جهت او به این پرسش پاسخ می‌دهد که چرا در عصری که همه از جمع دین و دموکراسی دفاع می‌کنند او کتابی درباره کسی منتشر می‌کند که سعی می‌کرد میان اسلام و انقلاب جمع بندی کند. سروش معتقد است پروژه

او و شریعتی با وجود تفاوت‌ها در این نقطه به هم می‌رسند که هر دو سعی دارند با سعی‌شان به جایی برسند که دین را دنیوی کنند و دین دنیوی یعنی همان دین سکولار. سروش کتاب خود را گفت‌وگویی با شریعتی می‌داند که «هنوز هم نیکو و سودمند» است. در واقع سروش با این پیش‌گفتار سعی دارد خواننده را قانع کند که چرا پس از این همه سال نقد شریعتی کتابی درباره او منتشر کرده است. پرسشی که باید پس از خواندن کتاب به آن پاسخ داد.

یادنامه امین امام

می‌گویند. عاقبت آن سخنرانی به تظاهرات می‌انجامد. سال ۱۳۵۱ او بار دیگر به همراه ۲۴ نفر از علما، شامل حضرات آقایان مقام معظم رهبری، مشکینی، ربانی شیرازی، فاضل‌لنکرانی، خلخالی، یزدی، مومن، صالحی‌نجنف‌آبادی، سیدعبدالحمید مولانا . . . دستگیر می‌شود. تبعید سه ساله در کبودرآهنگ مهندسان، حکمی است که برایش می‌برزند. ادامه فعالیت‌های انقلابی در آنجا نیز باعث می‌شود که او را به تویسرکان بفرستند. دوران تبعید که به پایان می‌رسد، دیری نمی‌گذرد که دوباره دستگیر می‌شود. این بار به جرم نوشتن اعلامیه. سر و کارش با کمیته مشترک است. با انقلاب می‌شود.

کتاب یادنامه حاجت‌الاسلام والمسلمین حاج شیخ علی اصغر احمدی خمینی پر است از خاطرات گوناگون. یکی‌اش را آیت‌الله عبدالاحد رضوی تویسرکانی نقل می‌کند: «یک‌سالی از ایشان خواسته بودند، بروند مکه. همان سالی که حاجی‌ها را قتل عام کردند. ایشان گفت من نمی‌آیم. گفت استخاره کرده‌ام. اگر بیایم کشته می‌شوم. . . . ایشان استخاره‌های عجیبی داشتند.» دیگری را پسر ارشدش می‌گوید: «. . . حاج آقا می‌روند جماران خدمت امام(ره). در آن جا وقتی می‌خواستند برگردند، امام آن روز مثل این‌که به حاج آقا پنجاه‌هزار تومان پول می‌دهند ولی آقا برمی‌گردند و می‌گویند که من نیازی ندارم. بعد امام قدری مکث می‌کند و می‌گویند شما باید شئونات خانواده‌ها را هم حساب کنید، در حد شئونات اشکال ندارد. دیگر آقا سکوت می‌کنند و پول را می‌گیرند. بعد می‌آیند بیرون و پول را می‌دهند به آقای حاج شیخ حسن صاعنی و می‌گویند که امام خیلی اصرار داشتند که من این پول را بگیرم و من هم خانواده‌ام راضی نیست که در این موقع که جنگ است و هر کسی دارد کمکی به جبهه‌ها می‌کند؛ این پول را مصرف کنیم. لذا آن را می‌دهیم برای جبهه. . . .»

یادنامه حاجت‌الاسلام والمسلمین حاج شیخ علی اصغر احمدی خمینی به کوشش محمدجواد مرادی‌تندون شده است. انتشارات صدیقی قم در تیراژ ۲۰۰۰ نسخه آن را منتشر کرده و دارالفکر قم نیز را عرضه کرده است. آن‌ها علاقه‌مندان به تاریخ معاصر این کتاب می‌توانند نکات خواندنی بسیاری داشته باشد.

معرفی کتاب

پژوهشگاه علوم انسانی فقط با یک کتاب

شرق : برای پیدا کردن غرفه ناشران مختلف در نمایشگاه باید به ترتیب حروف الفبا توجه کنید. همین‌طور که از «الف» به سمت «یا» پیش می‌روید می‌توانید غرفه انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی را پیدا کنید. در این غرفه کتاب‌های مختلفی توزیع می‌شود که بسیاری از آنها پارسال نیز به نمایشگاه عرضه شده‌اند. در اینجا برخی از کتاب‌هایی را که این انتشارات برای اولین بار منتشر کرده‌است با هم مرور می‌کنیم.

عقاد افروغ نماینده مجلس هفتم پیش از آنکه درگیر گرفتاری‌های مجلس شود کتابی را ترجمه کرده‌است با عنوان «روش در علوم اجتماعی» اثر آلدروسیار. او مدت‌ها مترصد فرصتی بوده‌است تا به اقتضای رشته تحصیلی‌اش (جامعه‌شناسی) این کتاب

را ترجمه کند و ظاهراً استعفا از هیات علمی دانشگاه تربیت مدرس و انتقال به پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی این فرصت را در اختیارش گذاشته تا در طول یک‌سال همه وقت و انرژی خود را صرف ترجمه این اثر کند. افروغ در پیشگفتاری که برای کتاب نوشته به نحوه آشنایی خود با کتاب نیز اشاره می‌کند: «دانشجوی دوره دکترا بودم که با شناخت‌شناسی اجتماعی ژالیسم و آرای روی بسکار و آندرو شات آشنا شدم. با توجه به زمینه آشنایی با فلسفه اسلامی، به‌ویژه اصول فلسفه و روش رسالیسم مرحوم علامه طباطبائی(ره) و سابقه تحصیل در رشته ریاضی و در کل علاقه‌مندی به ریاضیات و همچنین نقدهایی که در طول دوره‌های مختلف تحصیلی‌ام به اثبات گرایی و آمار و به‌طور خاص نحوه استفاده عالمانه اجتماعی از آن داشتم، تصمیم گرفتم بنیان روش شناختی رساله دکتری خود را بر پایه این نخله استوار کنم. پس از اتمام این رساله و چاپ قسمت اعظم آن در قالب کتابی با عنوان قضا و نابرابری اجتماعی همواره تلاش کرده‌ام به انحای مختلف، اعم از تدریس و چاپ مقالات مختلف، در بسط آن کوشا باشم.» «روش در علوم اجتماعی» شامل ۹ فصل است؛ معرفت در زمینه، نظریه، مشاهده و کفایت عملی، نظریه و روش (انتزاع، ساختار و علت)، نظریه و روش (انواع نظام‌ها و استلزامات آنها) برخی از ناکامی‌های تأثیرگذار در فلسفه علم، روش‌های کمی در علوم اجتماعی، تأکید و ابطال، ابطال‌گرایی پوپر و مسائل تبیین و اهداف علوم اجتماعی.

کتاب دیگری که پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی منتشر کرده «علی، پیشوای روشنگر» تألیف «علی ابوالخیر» است. در آغاز سال ۱۳۷۹ کنگروای بین‌المللی با نام «امام علی و عدالت، وحدت و امنیت» در تهران برگزار شد. به دلیل استقبال گسترده و با شکوهی که از سوی دانشمندان و پژوهندگان و بسیاری از این کنگره به عمل آمد، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تاسیس مرکزی به نام «مرکز تحقیقات امام علی(ع)» را به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری پیشنهاد کرد پژوهشگاه اعلام کرد. هدف اصلی از تاسیس این مرکز اجرای برخی از تحقیقات و مطالعات در زمینه آشکار سازی ابعاد شخصیت امیرالمومنین به انگیزه یاری جویی در حل مشکلات فکری و اجتماعی جوامع اسلامی عنوان شد. کتاب «علی، پیشوای روشنگر» اثر علی ابوالخیر نویسنده مصری، با همین هدف توسط سیدحمید طبیبیان ترجمه و روانه بازار شده است.

گسترده و با شکوهی که از سوی دانشمندان و پژوهندگان و بسیاری از این کنگره به عمل آمد، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تاسیس مرکزی به نام «مرکز تحقیقات امام علی(ع)» را به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری پیشنهاد کرد پژوهشگاه اعلام کرد. هدف اصلی از تاسیس این مرکز اجرای برخی از تحقیقات و مطالعات در زمینه آشکار سازی ابعاد شخصیت امیرالمومنین به انگیزه یاری جویی در حل مشکلات فکری و اجتماعی جوامع اسلامی عنوان شد. کتاب «علی، پیشوای روشنگر» اثر علی ابوالخیر نویسنده مصری، با همین هدف توسط سیدحمید طبیبیان ترجمه و روانه بازار شده است.

«مجموعه مقالات همایش بررسی متون و منابع حوزه‌های فلسفه، کلام، ادیان و عرفان» دیگر کتاب پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی است که در نمایشگاه اسال موجود است. این مجموعه به کوشش حسین کلیسایی اشتری جمع‌آوری شده و در

آن مقالاتی از حمیدرضا آیت‌اللهی، محمدعلی آزه‌ای، سیدحسن اسلامی، محمد اکبری، رضا اکبریان، فرزین بانگی و. . . به چشم می‌خورد. کتاب دیگر انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی «نقش ایمان در علم» مجموعه گفت‌وگوهایی با اندیشمندان مختلف به ریاستاری مارک ریچاردسون و با ترجمه بتول نجفی است. در سال ۱۹۹۶ میلادی مرکز الهیات و علوم طبیعی، واقع در برکلی کالیفرنیا تدارک برگزاری کنفرانسی تحت عنوان «علم و جست‌وجوی معنویت» (SSQ) را فراهم کرد. قرار بود در این کنفرانس اهم مسائل مشترک بین علم و دین مورد بررسی قرار گیرد. برای غنای هرچه بیشتر این کنفرانس، مرکز مذکور دو رشته کارگاه و به فاصله شش ماه قبل از برگزاری کنفرانس به مرکزوزه‌های فزیک، کیهان‌شناسی، علوم زیستی و علوم کامپیوتر بود و هر گروه ۱۵ اعلام رجسته در آن حوزه را که علاقه‌مند به مسائلی مشترک بین علم و دین بودند، در برمی‌گرفت. نهایتاً همه این گروه‌ها در برگزاری کنفرانس مذکور، که در دانشگاه کالیفرنیا واقع در برکلی در ژوئن ۱۹۹۸ برگزار شد، شرکت کردند. همراه با این کنفرانس برگزارکنندگان با بعضی از افراد شرکت‌کننده در آن کارگاه‌ها مصاحبه‌هایی ترتیب دادند که حاصل آنها دو جلد کتاب به‌نام‌های نقش ایمان در علم و «علم و پرسش‌های معنوی» بود.

از دیگر کتاب‌های انتشارات پژوهشگاه علوم‌انسانی و مطالعات فرهنگی که به تازگی تجدید چاپ شده‌اند می‌توان به علم و دین و معنویت در آستانه قرن بیستم و از علم سکولار تا علم دینی تألیف مهدی گلشنی، خدا در فلسفه ترجمه بهاءالدین خرمشاهی، گویش ده‌موندی تألیف مهدی علمداری و رنگاری در پرتو امامت ترجمه سیدابوالحسن مخزن‌موشا اشاره کرد.